

lluters davant del Tribunal Superior de Justícia perquè, al seu parer, vulnera la Llei de Patrimoni, la qual tutela especialment els béns d'interès cultural (almenys vuit construccions de les moltes enderrocades eren edificis protegits). La fiscalia va obrir diligències d'investigació penal, però el pla és una piconadora: el seu conjunt final tirarà a terra 150 edificis, crearà 13 places i 10 carrers i

ampliarà 28 vies d'un barri que tot ell ha estat considerat, paradoxalment, bé d'interès cultural. "I és que resulta més fàcil arrasar que construir amb voluntat de respectar l'essència", es lamenta Tsauosoglou. Ell, com molts veïns, vol que el pla s'ature, i que els polítics accepten que les ajudes europees eren per a un pla destinat a rehabilitar el barri sense destrossar-ne la seua idiosincràsia.

Altres veïns del barri, cansats de peticions i de lluita, només demanen que, d'una manera o altra, s'acabe una urbanització infinita i esgotadora.

I enmig de tot, però fora de tot, les ionquis i les putes es mouen entre les misèries de la metamorfosi com fantasmes d'un castell en ruïnes.

Joan M. Oleague

Els relleus del Raval de Barcelona

La reforma urbanística del districte de Ciutat Vella de Barcelona volia eliminar la misèria física dels seus barris. Les diferents accions executades, però, no han aconseguit evitar que, sobretot al barri del Raval, revifi la prostitució i la decadència que fa anys van fer de la zona el barri xino.

Ciutat Vella, que inclou els barris del Raval, el Barri Gòtic, el Centre Antic i la Barceloneta, ha viscut en els últims setze anys una transformació urbanística impulsada pel Pla Especial de Reforma Interior de Ciutat Vella de 1984, que ha estat diferent segons el barri i ha tingut conseqüències urbanístiques i socials també diverses.

Mentre que al Barri Gòtic, per les seves característiques arquitectòniques, s'han fet petites actuacions que anaven millorant a poc a poc la zona, al Raval i al Centre Antic s'han combinat aquestes petites actuacions amb d'altres de molt més complexes que intenten *esponjar* el barri, és a dir, reduir-ne la densitat. A la Barceloneta, en canvi, els esforços fins ara s'han concentrat en la façana marítima i han incidit menys en la xarxa urbana i en la qualitat dels habitatges.

Dels quatre barris del districte, el Raval és, possiblement, el que ha experimentat uns canvis més forts, tant pel que fa a l'urbanisme com pel que fa al

revifament de la prostitució i l'augment de la delinqüència.

Xino, districte V, Raval. El que actualment es coneix com el Raval s'havia conegut abans com barri xino –tot i que el "xino estricte" n'era només una part– i com a districte cinquè. A grans trets, està delimitat per les Rambles, el carrer Pelai, el Paral·lel i les rondes de Sant Pau i de Sant Antoni. Històricament, com en moltes ciutats amb port marítim, el barri xino va esdevenir el prostíbul de la ciutat. Les prostitutes, però, feien vida al barri i allà hi trobaven els serveis que necessitaven i el suport del veïnat.

El president de l'Associació de Veïns del Raval, Pep Garcia, ho recorda així: "Les prostitutes treballaven al Raval, però feien vida al Raval. Aquí s'hi compraven el menjar, la roba i tothom els tenia un gran respecte. També hi havia uns delinqüents autòctons que eren absolutament respectuosos amb els veïns i mai se li acudia, a cap lladregot, furtar en una botiga del barri".

Segons explica Carles Abelló, responsable de l'oficina del Departament de Benestar Social a Ciutat Vella, "en aquell temps moltes dones del barri feien de mares adoptives dels nens de les prostitutes i s'encarregaven, gairebé, de la seva educació". Després, al Raval, va aparèixer la primera guarderia, que és oberta les vint-i-quatre hores del dia,

precisament per l'existència de la prostitució.

L'any 1984 s'iniciaren els treballs de reforma urbanística del barri amb el Pla Especial de Reforma Interior (PERI) de Ciutat Vella, que després es completaria amb l'Àrea de Rehabilitació Integral (ARI). Segons explicava Pasqual Maragall, en aquell moment alcalde de Barcelona, les reformes pretenien eliminar del barri "la misèria física".

Al contrari que al Barri Gòtic, on la reforma va consistir en l'habilitació de carrers per a vianants i petites actuacions que incidien a poc a poc en els carrers adjacents, al Raval es va optar per esponjar el barri, és a dir, obrir una sèrie de grans espais amb l'enderrocament dels edificis existents.

L'Associació d'Amics en Defensa del Raval critica aquest esponjament com un tipus de reforma obsoleta. Segons diu l'arquitecte Hubertus Pöppinghaus, membre d'aquesta associació, "és un concepte d'intervenció pròpia dels anys vint, en què surt una arquitectura higienitzadora que dona molta importància a la sanitat i que es basa en un escàs respecte al patrimoni i una fe cega en les propietats de l'arquitectura moderna".

La primera d'aquestes actuacions va ser la construcció del MACBA (Museu d'Art Contemporani de Barcelona), que, en opinió de Pöppinghaus, és una mostra de bona arquitectura, però demostra el

“fracàs” d'aquest tipus d'intervencions: “Un bloc blanc dissenyat per Richard Meier amb els elements que defensaven Le Corbusier i d'altres —el vidre, el blanc, les rampes...—, situat al mig d'un barri dens i gris i que es va edificar sobre una part de la Casa de la Caritat, que era un edifici catalogat del segle XVIII”.

Per a Poppinghaus, el concepte d'esponjament s'oposa als criteris que triomfen avui dia “perquè tothom coincideix a dir que la ciutat densa mediterrània és molt més sostenible que la ciutat-jardí anglesa o americana, ja que permet la concentració de serveis, facilita el transport públic urbà per sobre del privat, etc.”.

Poppinghaus creu que l'objectiu real d'alguns d'aquests grans espais oberts, com ara la nova Rambla del Raval, és oferir una alternativa al trànsit de vehicles per les Rambles. I, apunta ell, “obrir nous carrers al trànsit és promoure que hi hagi més trànsit”. La conseqüència, al seu parer, és que “no es crea vida, sinó circulació”.

La Rambla del Raval és, en realitat, l'actualització d'un projecte que ja va concebre Ildefons Cerdà el 1859 i que era una gran via que travessava tot el Raval. Tot i que els projectes actuals no preveuen aquesta prolongació de la Rambla, Hurbertus Poppinghaus creu que això és el que l'ajuntament vol fer a llarg termini.

Ferran Sagarra, professor d'Urbanisme a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona i redactor del PERI del Centre Antic, també creu que el projecte de la Rambla del Raval ha patit modificacions que “s'han fet per obrir-la al trànsit” i també critica que sembla feta per continuar-la. Dit això, Sagarra opina, al contrari de Poppinghaus, que, al Raval, el gran espai de la nova rambla no li sembla desmesurat. “A més —apunta— hi ha hagut també rehabilitació de cases i estructures i el resultat és positiu”.

La rehabilitació de tot el Raval —no només la Rambla— ha comptat amb finançament dels Fons de Cohesió Europeus per a la Millora del Medi Ambient, que han finançat un 85% del pressupost del projecte, és a dir 3.277 milions de pessetes d'un total de 3.855 milions.

La nova rambla ha suposat l'expropia-

ció i enderrocament d'edificis diversos, als propietaris dels quals s'han ofert uns nous habitatges, molts dels quals estan situats en aquesta mateixa via. En una negociació que ha durat anys entre l'Associació de Veïns i les entitats constructores —l'Incasòl de la Generalitat, i Pro Civesa, de l'ajuntament— s'ha aconseguit que un 80% dels antics veïns es quedin al barri.

L'arquitectura dels nous habitatges també rep crítiques d'alguns sectors. L'Associació de Veïns, amb Pep Garcia

Poppinghaus, fins i tot, aventura una teoria que relaciona directament les obres amb la desestructuració social del barri. En analitzar l'obertura de grans espais a la zona de Santa Caterina, al Centre Antic, explica que aquestes reformes van acompanyades d'expropiacions i enderrocaments d'uns edificis i la previsió d'enderrocament d'uns altres. Com que aquests projectes s'allarguen durant anys i les obres se succeeixen, molta gent, segons Poppinghaus, acaba abandonant el barri, que es va omplint de

El Raval s'ha esponjat amb l'obertura de grans espais, com a conseqüència de l'enderrocament dels vells edificis.

al capdavant, n'és un: “L'arquitectura que s'ha fet —en el cas de la Generalitat no sé si se'n pot dir arquitectura— no té res a veure amb l'entorn. Són edificis lletjos, sense balcons. N'han fet per tot el barri. No n'estem massa orgullosos. Millor si s'hi haguessin destinat més recursos, però al Raval sempre que es fa una obra es fa de baixa”.

Sagarra reconeix que “tot i que s'han encarregat els projectes a bons arquitectes, n'hi ha que són mals exemples d'integració urbana”.

Urbanisme i societat. Els intents de regenerar el barri urbanísticament, però, no han aconseguit reduir la prostitució i la delinqüència, que en els últims anys han augmentat.

veïns amb menys recursos, nouvinguts que no es coneixen entre ells, cosa que produeix la desestructuració social.

L'ajuntament nega que s'hagi produït una desestructuració social per aquesta raó. I les xifres del Raval tampoc no ho confirmen: el 80% dels veïns als quals es va expropiar un pis s'han quedat al barri, segons dades de Pep Garcia.

Per a Garcia la desestructuració del barri ve més aviat donada per la immigració amb pocs recursos que s'hi ha instal·lat, i en això coincideix amb Carles Abelló, responsable de l'oficina de Benestar Social al districte de Ciutat Vella.

Tots dos són de l'opinió que la delinqüència i la prostitució que ara es desenvolupen al barri es diferencien de la de

fa vint o trenta anys en el fet que no és gent arrelada al barri.

Una altra prostitució. El 1992, amb motiu de la celebració dels Jocs Olímpics, l'ajuntament va negociar amb les prostitutes de la zona i amb les que treballaven a les Rambles el seu "trasllat"

El carrer Sant Ramon ha estat sempre un dels principals centres de prostitució de carrer a Barcelona. Ara, tot i que està al costat mateix de la nova Rambla del Raval, ho torna a ser. Un dia entre setmana, a les quatre de la tarda, es poden trobar unes vint prostitutes en aquest carrer i cinc o deu més a la plaça on des-

Carles Abelló creu que la delinqüència ha crescut "amb l'arribada de la immigració no regularitzada", i Pep Garcia explica que "el Raval no pot suportar més immigració". Katty Carreras, però, és d'una opinió radicalment contrària. Per la regidora de Ciutat Vella "la immigració és font de riquesa i diversitat cultural". En canvi, la delinqüència ve, bàsicament, perquè les lleis no tenen en compte la reincidència, segons Carreras: "L'alcalde ha anat dues vegades a parlar amb el ministre de l'Interior sobre aquest tema, perquè no és un problema de manca de policia. El problema és que la multireincidència no està penada. La gent del barri, i també aquesta regidoria, estem tips de veure que les mateixes persones hi tornen una vegada i una altra i després estan al carrer. Però no només hi ha immigrants reincidents, sinó que també n'hi ha d'espanyols!".

Un altre fet que agreuja el problema de la delinqüència és un grup d'immigrants menors d'edat que, assenyala Carreras, "són responsabilitat de la Generalitat" i que, ara per ara, "no els tutela". La Direcció General d'Atenció a la Infància (DGAI), segons Carreras, s'ha d'enfrontar amb el problema: "La Generalitat ha d'exercir la seva tutela sobre aquests menors. La cosa no es redueix a donar-los un xandall i ensenyar-los català... La DGAI no pot dir que no té prou lloc. No és admissible que un centenar d'aquests nens estiguin corrent pel carrer tot el dia. No ho és. I al final ho arreglaran, és clar. Ara bé, i els tres anys que ens haurem passat amb aquest problema?"

Les dades confirmen que la reforma urbanística del Raval no ha aconseguit reduir o eliminar la delinqüència i la prostitució, que reviften per causes externes. Però encara més greu és que molts dels actors implicats en l'estructura social del barri comencin a culpar d'aquest revifament els immigrants nousvinguts.

Tot i que hi ha delinqüents de tot arreu i que les meretrices —la majoria d'origen estranger— acostumen a ser més víctimes —de les xarxes de prostitució— que culpables, la manca de solucions a aquests problemes no fa més que alimentar un brou de xenofòbia i racisme.

Alex Milian

a la Ronda de Sant Antoni. "Encara que l'ajuntament digui que és mentida, la Guàrdia Urbana va empenyar les prostitutes cap a la Ronda Sant Antoni", afirma contundent Pep Garcia. A la zona, doncs, es va reduir la prostitució de carrer de forma considerable. En els últims anys, però, hi ha tornat.

Un informe de la Guàrdia Urbana que *La Vanguardia* publicava el mes de desembre passat advertia que "no s'havia observat un nombre tan elevat de prostitució al carrer des d'abans dels Jocs Olímpics de 1992". Ara la majoria de les prostitutes són d'origen subsaharià o llatinoamericà. Pep Garcia ho constata: "El Raval sempre ha tingut una delinqüència autòctona, seva, i també tenia, fa anys, el 60% de la prostitució de la ciutat. Ara s'ha revifat amb una prostitució bàsicament estrangera: Santa Mònica, la Ronda de Sant Antoni, la plaça del Pes de la Palla, Joaquim Costa, Torres Amat, l'entorn del teatre Goya..., i el carrer Sant Ramon tornen a tenir prostitució."

emboca. Segons l'informe de la Guàrdia Urbana, aquest petit carrer és, després de les Rambles, el que aplega més prostitutes de tot Barcelona: quaranta-sis prostitutes, la majoria procedents de països africans, com Sierra Leone, el Marroc o Nigèria.

La regidora del districte de Ciutat Vella, Katty Carreras, recorda, pel que fa a això, que "la prostitució sempre ha existit i no és un delicte". La responsable municipal creu que l'augment d'aquest fenomen és degut al fet que hi ha bandes organitzades i això ho ha de solucionar la policia: "Les xarxes de prostitució sí que són delicte i és la policia la que ho ha d'investigar i la que, de fet, ho està investigant. Però una persona al carrer no està cometent cap delicte".

L'augment de la delinqüència també és un fet. A Ciutat Vella es van produir, l'any passat, més de la meitat dels delictes de la ciutat: d'un total de 50.000, 27.000 delictes van tenir lloc en aquest districte.